

A Magyar Nyelvtudományi Társaság kapcsolata a Magyar Irodalomtörténeti Társasággal és az irodalomtudománnyal*

1. A Magyar Nyelvtudományi Társaság vezetősége a múlt év végén megbízta a százéves társaság történetének a megírásával. Meghatározott szempontok szerint tanulmányozva a fennmaradt iratokat és a legfőbb dokumentumot, a Magyar Nyelv „Társasági ügyek” című rovatait, valamint e folyóirat tartalmát és alakulását, feltűnt, hogy viszonylag milyen sok irodalomtörténész bábáskodott a társaság létrehozatalában, és hogy később is jelentettek meg a társaság folyóiratában nyelvi-stilisztikai jellegű és egyéb tanulmányokat, továbbá hogy írók, költők szintén szerepeltek a folyóirat szerzői között. Amikor tehát az Irodalomtörténeti Társaság elnöke felkért, hogy a mai, jubileumi ülésen tartsak előadást, talán érthető, hogy ezt a kissé különös témát választottam.

Azt hiszem azonban, hogy az irodalom- és a nyelvtudomány együtt jelentkezése természetesnek mondható. Hiszen ha például Rába Györgynek abból a találó megállapításából indulunk ki, hogy „a vers lényeglátás a szavak ünnepe”, akkor arra a következtetésre kell jutnunk, hogy mind valamegyes lényeges dolognak a meglátása, mind a kifejezésére választott ünnepi, azaz szépségre (is) törekvő szavak, továbbá más nyelvi elemek a nyelv segítségével öltének testet. Más szóval az irodalmi művek mind nyelvi képződmények. Tehát vizsgálatuk az irodalom- és a nyelvtudományba egyaránt beletartozik. Továbbá valójában mindkét tudományágat belsőleg érinti a stilisztika és az irodalmi nyelvnek (mai megnevezéssel sztenderdnek vagy standardnak) a vizsgálata. Szabolcsi Miklós így utalt minderre 1980-ban, a hetvenöt éves Magyar Nyelvtudományi Társaságot köszöntvén: „Szinte alig van az irodalomtudománynak olyan kérdése, a metrikától a nagy irodalmi áramlatok jelentkezéséig, amelynek helyes megoldásában ne szorulna a nyelvészek segítségére” (Szabolcsi 1980: 264).

Érdekességként, ugyanakkor realitásként és az elmondottak igazolásaként is itt említ meg a következőket. Először is voltak olyan irodalomtudósok, akik a nyelvtudomány felől indultak el tudói pályájukon. Ilyenek voltak: Bóka László (1930-tól írt a Magyar Nyelvbe több nyelvészeti jellegű cikket), Klaniczay Tibor (többek között a *szerecsse* szó eredetét tárgyalta), Németh G. Béla (számos nyelvészeti cikkével tűnt ki), továbbá Waldapfel Józsefnek pályája kezdetén szintén a nyelvet vizsgáló dolgozatai láttak napvilágot, Király István meg sárospataki diák korában a Magyarosan című folyóirat nagydíját is elnyerte nyelvműveléssel kapcsolatos cikkeivel. Voltak aztán olyan tudósok is, akik fordítva, az irodalomtudomány felől jutottak el a nyelvészethez. Ezek közé sorolhatjuk mindenekelőtt Pais Dezsőt. Ő egyébként így nyilatkozott 1952-ben, a II. országos nyelvészkongresszuson, Szegeden elmondott – méltán híres – „A magyar irodalmi nyelv” című előadásában: „tudományos pályámon irodalomtörténészként indultam, és mindig igyekeztem a nyelvészetnek az irodalomtörténet felé vezető szálait kezemre keríteni, a más tudományok: a történelem, földrajz stb. felé húzódo szálakkal együtt” (Pais 1954: 125). Utalhatok még a nemrég elhunyt Deme Lászlóra, aki ifjabb korában verseket írt, és verseskötetet is megjelentetett. De megemlíthetjük Szabó T. Attila és Benkő Loránd professzor nevét is, kezdetben ugyanis szintén irodalomtudományi érdeklődésűek voltak. Végül nagy számban akadtak olyan tudósok is, akik – ha nem is azonos arányban – mindkét tudományágat művelték, például Horváth János, Négyesy László, Gombocz Zoltán, Zlinszky Aladár, Zolnai Béla, Eckhardt Sándor, Borzsák István, Mészöly Gedeon, Bán Imre, Martinkó András, Balázs János, Kovalovszky Miklós, Károly Sándor, Tompa József, T. Lovas Rózsa, Péter László és így tovább. Az írók, költők közül továbbá különféle írástettek közé a Magyar Nyelvben a következők: Móricz Zsigmond (ő több felolvasóülésen és köz-

* Előadésként elhangzott a Magyar Irodalomtörténeti Társaság centenáriumi ünnepi ülésén a Magyar Tudományos Akadémián, 2011. december 15-én.

gyűlésen is megjelent), Laczkó Géza, Gárdonyi Géza, Mikszáth Kálmán, Kosztolányi Dezső és Karinthy Ferenc.

2. Ismeretes, hogy az 1903. november 15-én a Magyar Nyelvőrben közétett „Fölvívás nyelvtudományi társaság alapítására” című felszólítás hatására és a még ez év végén megrendezett alakuló közgyűlés eredményeképpen létrejött a Magyar Nyelvtudományi Társaság. Megválasztott elnökének, Szily Kálmánnak az értő és szigorú vezetésével meg is kezdte működését, úgy, hogy 1905 elején már folyóiratának, a Magyar Nyelvnek az első számát is kézbe vehették az olvasók.

A Nyelvtudományi Társaságnak az irodalomtudománnyal és az írókkal való kapcsolata mindjárt a kezdetben megmutatkozott. A „Felhívás” a Társaság céljaként említi: „hogy napfényre hozzuk nyelvünk kincseit az évszázadok irodalmából és népünk öröklött hagyományaiból” (1903: 465). Egyébként a „Felhívás” harminc aláírója között viszonylag nagy számban ott voltak az irodalomtudomány képviselői: Beöthy Zsolt, Gyulai Pál, Négyesy László, Riedl Frigyes, Vikár Béla és mások. Az alakuló közgyűlésen és később több alkalommal megjelent – mint már utaltam rá – Móricz Zsigmond is. Irodalmárok természetesen tagjai lettek a budapesti választmányának (Gyulai Pál, Beöthy Zsolt, Négyesy László, Lehr Albert, Vikár Béla) és a vidéki választmányának (Kardos Albert, Szilády Áron), továbbá más megbízatást is kaptak. Egyébként a Magyar Nyelv első számának „Mit akarunk?” című programadó cikkében a szerkesztő, Szily Kálmán többek között megjegyzi: „Állandó figyelemmel fogjuk kísérni irodalmi nyelvünk s tudományos műnyelvünk újabb fejlődését” (1905: 1). Aztán az első titkári jelentés külön kiemeli, hogy „az új folyóirat munkájában [...] más tudomány-szakok tudósai, sőt a szépírók is részt vettek” (Zolnai 1906: 189).

3. Most pedig lássuk egy kissé taglalva, mikben nyilvánult meg a Nyelvtudományi Társaságnak az Irodalomtörténeti Társasághoz fűződő kapcsolata. Beszélhetünk közvetlen és közvetett kapcsolatokról. A közvetlen kapcsolat egyrészt az Irodalomtörténeti Társaságnak – mint közösségnek – a Nyelvtudományi Társaság munkájában való részvételét, mindenekelőtt az együttes rendezvényeket jelenti. A közvetlen kapcsolat másrészt egyes íróknak, költőknek, irodalomtörténészeknek a Nyelvtudományi Társaságban végzett valamilyen személyes jellegű tevékenységére (felolvasóülsélen való előadásra, tanulmányírára stb.) vonatkozik.

a) Kezdjük ez utóbbival. Meg kell állapítanunk, hogy az Irodalomtörténeti Társaság és tagjai a Nyelvtudományi Társaság történetének első korszakában (1904–1949), különösen a megalakulás-kor és az utána következő évtizedekben vettek részt viszonylag nagy számban a Nyelvtudományi Társaság munkájában. Továbbá nemcsak tagjai, hanem alapító tagjai is lettek (ez egyébként nem kis összegű díj befizetésével járt együtt), és tisztséget is vállaltak, továbbá szerepeltek felolvasóülséken.

Először megemlítem az írókat, költőket (inkább olyan sorrendben, ahogy feltűnnek a tagnév-sorokban, a választmányi tagok között, illetve a Magyar Nyelvben): Arany János, Móricz Zsigmond, Laczkó Géza, Mikszáth Kálmán, Baksay Sándor, Bajza József, Lampérth Géza, Tömörkény István, Gárdonyi Géza, Gulyás Pál, Lévy József, Kiss József, Kosztolányi Dezső. A felsoroltaknak jobbra a kisebb-nagyobb cikkei is napvilágot láttak a Társaság folyóiratában. 1949-től a Nyelvtudományi Társaság életében sok minden megváltozik (a társaság elveszti irányító tudományos fórum jellegét, a nyelvtudomány nagyon kiszélesedik, új és új irányzatok születnek és így tovább), és az írók, költők is kisebb számban tűnnek fel a konferenciákon, valamint a Magyar Nyelvben. A következőkre utalhatok: Illyés Gyula, Veres Péter, Harsányi Zsolt, Gyallay Domokos, Karinthy Ferenc, Képes Géza, Jókai Anna.

Az irodalomtörténészekről is hasonlólt állapíthatunk meg. A Nyelvtudományi Társaság történetének első szakaszában (különösen az első évtizedekben) számos irodalomprofesszor és irodalomtanár tagja, alapító tagja, tisztségviselője és tanulmányírója lett a Nyelvtudományi Társaságnak. A korábban jelzetteknek kívül felsorolom néhányójukat: Dézsi Lajos, Trócsányi Zoltán, Bán Imre, Alszegehy Zsolt, Riedl Frigyes, Simai Ödön, Zlinszky Aladár, Klaniczay Tibor, Turóczy-Trostler József, Jancsó Elemér, Pintér Jenő, Szinnyi Ferenc, Voinovich Géza stb. Az 1949 utáni időben ők is ritkábban jelentkeznek, a következőket mégis megemlítem: Borzsák István, Péter László, Németh G. Béla, Szabó G. Zoltán, V. Kovács Sándor, Kerényi Ferenc, Szelestei Nagy László.

b) Ahogy utaltam rá, az Irodalomtörténeti Társaság természetesen mint közösség is kapcsolatban állt a mi társaságunkkal. Ennek keretében a következő formák alakultak ki.

Közös felolvasó- és vitautülés. – Számításaim szerint ilyen találkozó 1969-től hét alkalommal volt. Ezeket Martinkó András, Bóta László, Petőfi Sándor János (két ízben), A. Molnár Ferenc, Tompa József és Fónagy Iván adott elő. Kiemelem Tompa József előadását: „A mai esszé és széppróza egyes divatos eszközéről (*szelíd-álmag, kék-arany-márvány-lakk*: mellérendelő viszonynak tekintett írott nyelvi, csak alkalmi szópárok)”. Felkért hozzászólók voltak: Karinthy Ferenc és Kolozsvári Grandpierre Emil (Tompa 1977). Fónagy Ivánnak „A költői nyelv hangtanából” című könyvéről rendeztek még sikeres vitautülést.

Közös vándorgyűlés, emlékülés. – Ilyet szerveztek 1975-ben Czuczor Gergely emlékére (Horváth Károly a költőt, Balázs János a szótáríró Czuczort idézte meg). 1985-ben Nyíregyházán Kosztolányi munkásságáról és még ugyanebben az évben Egerben a felvilágosodás koráról rendezett a két társaság emlékülést. A következő évben pedig Debrecenben Tóth Árpádra emlékeztek. 1997-ben „Tájak, várak, városok” címen sajátos közös találkozó volt Hévízen.

A Nyelvtudományi Társaság által szervezett vándorgyűlések, amelyeken az Irodalomtörténeti Társaság is részt vett előadásokkal és más módon. – A II. országos magyar nyelvészkongresszuson (1952. november 14–16.) negyedik témaként – mint már utaltam rá – Pais Dezső „A magyar irodalmi nyelv” címen tartotta meg az ilyen irányú kutatást igazán elindító előadását. Ehhez szólt hozzá az írók, költők közül Tolnai Gábor és Bóka László, továbbá Veres Péter és Illyés Gyula. A III. nyelvészkongresszuson (1954. november 11–13.) elsősorban Balázs Jánosnak „A stílus kérdései” című lényeglátó és a stílisztikát mintegy felvirágoztató előadásához Veres Péter, Margócsy József, Szilágyi Ferenc és Zolnai Béla fűzött megjegyzéseket az irodalommal foglalkozók közül. Az 1959-ben Pécsen rendezett nyelvművelő konferenciát az irodalomtörténészek közül Sötér István, Kardos Pál, Bán Imre, Gergely Gergely, Margócsy József és Martinkó András tisztelte meg hozzászólásával. 1980-ban Szegeden a sokoldalú Mészöly Gedeon munkásságára emlékeztünk. Az irodalomtörténészeket Tolnai Gábor, Ilia Mihály és Tóth Béla képviselte. Megemlítem még az 1981-es sátoraljaújhegyi Kazinczy tudományos ülésszakot; továbbá az Arany János halálának századik évfordulója alkalmával rendezett 1983-as emlékünnepeket; a Pais Dezső emléket idéző 1986-os zalaegerszegi találkozót; valamint az 1988-as Laziczius-emlékülést és a Szabó T. Attila halálának tízéves évfordulóján 1997-ben szervezett ülésszakot. És még sorolhatnám tovább.

Külön szólhatnánk irodalomtörténészeknek a köszöntéséről meghatározott kerek évfordulókon, aztán a búcsúztatókról, illetve a tudományos emlékülésekről, mert ezek is a két társaság közötti kapcsolatra utalnak. A felsorolásukra ezúttal nincs mód, csupán – mintegy példaként – néhányat kiemelek közülük. A titkári jelentés például így méltatja a hetvenéves Négyesy Lászlót: „Ez év március 6-án töltötte be életének hetvenedik évét Négyesy László, a magyar irodalomtörténetírók seniora. A nyolcadik évtized küszöbén őszinte tisztelettel emlékezünk meg róla, Társaságunknak kezdetől fogva választmányi tagjáról s folyóiratunknak nagyrebecsült munkatársáról. Négyesy László tudományos munkájának java termését a magyar irodalomtörténetnek áldozza, de elődeinél mélyebb érdeklődéssel vizsgálja az irodalom nyelvi kérdéseit, irodalomtörténeti kutatásaiban pedig, ha a tárgy úgy kívánja, szívesen igénybe veszi a nyelvtudomány eszközeit vagy eredményeit” (Négyesy 1931: 139). És a következőképpen méltatja a nyolcvanéves Horváth Jánost a Nyelvtudományi Társaság főtítkára, Lakó György: „Legrégibb tagjaink közül Horváth János [...] 1958. június 24-én töltötte be 80. életévét. Ez a nap éppúgy ünnepnap számunkra, nyelvészek számára, mint például az irodalomtudomány művelőinek. S ez teljesen érthető. Hiszen a magyar irodalomtörténetnek nincs talán még egy olyan művelője, akitől a magyar nyelv múltjának búvárai annyit tanultak volna, mint Horváth Jánostól, s nincs egyetlen olyan irodalomtörténészünk sem, aki Társaságunkkal és általában a nyelvtudomány művelőivel olyan régóta szoros kapcsolatot tartott volna fenn, mint ő” (Lakó 1959: 571). Aztán így búcsúztatja T. Lovas Rózsa szeretett mesterét, Bóka Lászlót a Nyelvtudományi Társaság nevében: „haláláig élt Bóka Lászlóban az amor intellectualis linguae maternae, s egyformán ott izzott az író és a tudós műveiben. Legutolsó verseskötetében egy szerelmes vers egyik hasonlata így árulkodik erről:

Most úgy szeretnék beszélni veled,
úgy szeretlek, mint anyanyelvemet.

Nem lett hűtlen. Most megköszönjük ezt a hűséget, és fájó szívvel mondjuk: In aeternum, vale!” (T. Lovas 1965: 255).

Szívvél-lélekkel szervezte meg a Nyelvtudományi Társaság az egyes tudományos emléküléseket, ezúttal csupán Németh G. Bélának az „Egy tudós példakép” című emlékezésére utalok, amelyet a száz éve született Bárczi Gézának szentelt (Németh G. 1994).

4. Következzenek az úgynevezett kötetlen kapcsolatok. Ezt azt jelenti, hogy a nyelv- és irodalomtudomány meghatározott területeit – mint korábban már említettem – mindkét tudomány képviselőinek művelnie kell, tudniillik a kutatás csak ez esetben hozhat eredményt. Ilyen – valójában „köztes” – területről négy esetben beszélhetünk. Ezek a következők: a) az irodalmi nyelv (mai nevén sztenderd vagy standard) kutatása; b) a stilisztika; c) a verstan; d) az írók, költők nyelvének, stílusának a vizsgálata.

Mi történt a száz év alatt ezeket a tudományágakat illetően? Lássuk őket röviden egymás után. Ismét megjegyzem, hogy a Nyelvtudományi Társaság működése – benne a Magyar Nyelv folyóirat – hű tükrre ezek alakulásának is.

4.1. Az irodalmi nyelv vizsgálata. – Úgy látom, Trócsányi Zoltán indítja el ezeket a vizsgálódásokat 1911-ben (Trócsányi 1911: 259–61). Igazi lökést azonban az ilyen irányú intenzív kutatásnak Pais Dezsőnek már említett „A magyar irodalmi nyelv” című nagy ívű előadása adott, amelyet a II. országos nyelvészkonferencián 1952-ben Szegeden mondott el, majd kiegészítve 1954-ben jelentetett meg (Pais 1954). Ebben a tanulmányában Pais professzor meghatározta, hogy mi az irodalmi nyelv, és hogy mi jellemzi ezt a nyelvi formát, majd szemelvényesen végigkísérte a nyelvi egységesülés útját az Arpád-kori mulattatóktól Sylvester Jánoson, Pázmányon, Balassin, Kazinczyn, Csokonain, Kölcseyen, Arany Jánoson stb. át Adyig, Móricz Zsigmondig, sőt Illyés Gyuláig. Hozzászólásában a nyelvészeket kívül Veres Péter, Illyés Gyula, Bóka László és Tolnai Gábor is elfogadta az előadás fő mondanivalóit. Ezután – a lehetőség szerinti – szilárd alapon folyt a kutatás. Hexendorff Edit – felsorolva az idevágó tanulmányokat, cikkeket – az 1946 és 1969 közötti eredményekről több mint harminc lapon számolt be a Magyar Nyelv Szemle rovatában (l. Hexendorff 1960: 406–14, 484–92; 1971: 106–14, 240–9). Magam egyébként 23 idevágó tételt jegyeztem ki a folyóiratból.

4.2. Stilisztika. – A stilisztikáról egy kissé részletesebben kell szólnom, mert a 20. század második felében visszakapta korábbi tekintélyét. Induljunk ki abból, hogy a stilisztika a 20. század közepéig nem tudott igazán önálló tudományággá válni. Először azért, mert nem a saját problematikájából (a stílus szerepe a kommunikációban, stílusérték, stílusrétegek, stílusárnyalatok stb.) nőtt ki. Másodszor pedig azért, mert jobbra mindig a nyelvtudománytól, kisebb részben az irodalomtudománytól kapta az indíttatást. Nálunk ezeken kívül még két körülmény nehezítette önálló diszciplínává válását. Egyfelől a stilisztikának nem teremtett olyan kiemelkedő tudós művelője, mint a nyelvtudomány egyéb területeinek. Zolnai Bélát talán kivételként említhetnénk, de neki sem a stilisztika volt a legfőbb kutatási területe, és valójában ő sem tudott ilyen irányú iskolát teremteni. Másfelől 1945 után az új nyelvészeti és irodalmi irányzatok (mint pl. a strukturalizmus) az ismert politikai okok miatt csak több évtizedes késéssel érkeztek el hozzánk.

A visszapillantást még folytatva, utalnunk kell arra, hogy a stilisztika végül is a retorikából, a poétikából és az ars dictandiból nőtt ki. A 19. század közepe tájától tartják számon külön néven is. Ezután a századforduló körüli lélektani, jelentéstani és általános nyelvészeti eredmények (pl. Ballynak és tanítványainak a munkássága), majd a szépirodalmi stílusra irányuló vizsgálatok (pl. K. Vossler, majd L. Spitzer stb.) adnak lendületet neki. Mindamellet az 1960-as évek vége felé többen úgy látták, hogy továbbra is hiányzik a stilisztika elméleti háttere, nem alakultak ki a megfelelő kutatói módszerei stb. Mint ismeretes, Michel Arrivé a *Langue française* című folyóirat 1969-es stilisztikai számában ki is jelenti, hogy a stilisztikát nagyjából halottnak tekinthetjük. (Lásd részletesebben Szathmári 1992: 272–9.)

A hetvenes évek elejétől azonban fokozatosan megváltozott a stilisztika státusza. Fellendülése két formában is megnyilvánult. Egyfelől részben vagy szinte teljesen új szemlélet és megközelítési módszerek születtek, amelyek nagyon is megtermékenyítették a stilisztikát (ilyen pl. a szövegtani, a pragmatikai, a beszédett-elméleti, a regiszterelméleti és újabban a kognitív stb. eljárás mód). Másfelől kiszélesedett a stilisztika területe. Az idevágó kutatás immár inter- és multidiszciplinárisá vált

(vagyis ezek a vizsgálódások csak az új nyelvészeti, irodalomelméleti, esztétikai, poétikai, retorikai, filozófiai, pszichológiai stb. eredményeknek a megfelelő felhasználásával lehetnek sikeresek). Részrehajlás nélkül meg kell jegyezni, hogy a stilsztika fellendülésében nem kis szerepe volt az 1995-től több mint harminc főre emelkedett Stíluskutató csoportnak, amely több jelentős tanulmány megjelentetése után 2008-ban az Alakzatlexikont tette le az asztalra (Szathmári [főszerk.] 2008). Egyébként a száz év Magyar Nyelv-beli stilsztikai terméséből 154 tételt írtam ki, és ennek egyharmadát irodalomtudománnyal foglalkozók írták. Olyanok, mint Zlinszky Aladár, Vargyas Lajos, Szinyei Ferenc, Lovas Rózsa, Zeman László, Kocsány Piroska, Adamik Tamás, Török Gábor, Petőfi Sándor János, Péter László. Itt említem meg, hogy külföldi professzorok is megtisztelték a Magyar Nyelvtudományi Társaságot egy-egy előadással, például G. Antoine, L. Doležel, Pauli Saukkonen, Pentti Leino, Väinö Kaukonen.

4.3. Verstan. – A verstan is úgynevezett köztes terület. Csaknem húsz alapos tanulmányt regisztráltam. Ezek szerzői között azonban ott van a magyar verstannak – Négyesy után – a megalapozója: Horváth János (öt tanulmánnyal), aztán a megalapozók közé sorolható Vikár Béla, a 20. századiak közül Gáldi László, aki a finnugor, valamint a román és az újlatin verseléssel is foglalkozott. Megemlítem még, hogy 1987-ben Pentti Leino helsinki professzor egy előadásban a finn verstant jellemezte, továbbá vezette azt a vitát, amelyen összehasonlították a finn és a magyar metrikát.

4.4. A költők, írók nyelvének, stílusának vizsgálata. – Utoljára hagytam az irodalom- és nyelvtudomány, benne a stilsztika gyakorlatát egyesítő írói, költői nyelvvél és stílussal foglalkozó írásokat. 75 író, költő nyelvről, stílusáról esik szó egy vagy több, hosszabb vagy rövidebb tanulmányban, közelebbről Adádi Benedektől Berzsenyin, Csokonain, Arany Jánoson, Kölcseny, Weöres Sándoron, Németh Lászlón át egészen Déry Tiborig, Pilinszkyig, Tandori Dezsőig, Mészöly Miklósig. A szerzők között az irodalomtudománnyal foglalkozók közül ott találjuk Lehr Albertet, Négyesy Lászlót, Riedl Frigyeszt, Zlinszky Aladárt, Horváth Jánost, Eckhardt Sándort, Lovas Rózsát, Martinkó Andrást, Péter Lászlót, Kerényi Ferencet. A nyelvészek közül is – különösen a 20. század második felében – sokan vizsgálták egy-egy író, költő, sőt nyelvtudós nyelvét, stílusát, például Melich János, Mészöly Gedeon, Károly Sándor, Benkő Loránd, Tompa József és még sorolhatnám tovább.

5. Ezzel egy kissé hosszúra nyúlt előadásom végére értem. Összefoglalásként mit mondhatunk? A százéves kapcsolatoknak a száma sok vagy kevés? Talán így összegezzük: lehetne több is, legalább olyan mértékben, mint a Magyar Nyelvtudományi Társaság első három évtizedében. Mindenesetre ezt kívánna meg mind a nyelvünkkel, mind az irodalmunkkal foglalkozó tudomány. Törekedjünk arra, hogy így legyen.

SZAKIRODALOM

- Föhlhívás nyelvtudományi társaság alapítására 1903. *Magyar Nyelvőr* 32: 465–6.
- Hexendorf Edit 1960. A magyar irodalmi nyelv vizsgálata 1945 és 1959 között. *Magyar Nyelv* LVI, 406–14, 484–92.
- Hexendorf Edit 1971. Egy évtized nyelvünk normatív jellegű változatainak vizsgálatában. *Magyar Nyelv* LXVII, 106–14, 240–9.
- Lakó György 1959. Főtitkári jelentés. *Magyar Nyelv* LV, 568–71.
- T. Lovas Rózsa 1965. Bóka László (1910–1964). *Magyar Nyelv* LXI, 254–5.
- Németh G. Béla 1994. Egy tudós példakép. *Magyar Nyelv* XC, 129–31.
- Pais Dezső 1954. A magyar irodalmi nyelv. *Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 83. Akadémiai Kiadó, Budapest, 124–66.
- Sági István 1931. Különlélek. *Magyar Nyelv* XXVII, 139–41.
- Szabolcsi Miklós 1980. A Magyar Nyelvtudományi Társaság köszöntése. *Magyar Nyelv* LXXXVI, 263–4.
- Szathmári István 1992. Milyen napjaink stilsztikája? *Magyar Nyelv* XXXVIII, 272–9.
- Szathmári István (főszerk.) 2008. *Alakzatlexikon. A retorikai és stilsztikai alakzatok kézikönyve*. Tinta Kiadó, Budapest.
- Szily Kálmán 1905. Mit akarunk? *Magyar Nyelv* I, 1–2.

Tompa József 1977. Mellérendelő összetett formájú alkalmi lexémáinkról. *Magyar Nyelvőr* 101: 403–18.
Trócsányi Zoltán 1911. Irodalmi nyelvünk kialakulásának történetéhez. *Magyar Nyelv* VII, 259–61.
Zolnai Gyula 1906. Jegyzőkönyvi melléklet. *Magyar Nyelv* II, 189–91.

Szathmári István
professor emeritus
ELTE BTK

SUMMARY

Szathmári, István

The relationship of the Society of Hungarian Linguistics with the Society of Hungarian Literary History and with literary scholarship

The author starts from the premise that linguistics and literary scholarship are closely related. Then he enumerates Hungarian literary scholars who started their careers from the direction of linguistics as well as linguists who started theirs within literary criticism. Next, he refers to the fact that among the founding fathers of the Society of Hungarian Linguistics we find a number of representatives of literary scholarship who participated in the early activities of the Society (as founding members, elected board members, authors of scholarly papers, etc.) together with writers and poets. After that he presents a list of common meetings of the two societies, including lectures, debates, itinerant congresses and memorial meetings. Finally, the author mentions linguists who worked on topics that belong to both realms of knowledge: the study of standard literary Hungarian, stylistics, metrics, as well as the study of the usage and style of individual poets, playwrights, or novelists.

Keywords: literary scholarship, linguistics, Society of Hungarian Linguistics, Society of Hungarian Literary History, literary scholars and linguists, standard language, stylistics, metrics, writers' usage/style